

Література

1. Веклич А.О. Теоретико-концептуальные основы "экологической" характеристики ресурсосбережения// Механізм регулювання економіки. – Вип. 1. – Суми: Вид-во СумДУ, 2000. – С. 17-25.
 2. Вернадский В.И. Несколько слов о ноосфере. Русский космизм: Антология философской мысли. – М., 1993. С 303-311.
 3. Колотило Д.М. Екологія та економіка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 368 с.
 4. Статистичний щорічник 2001 р. – К.: Техніка, 2002. – 576 с.
 5. Генсірук С.А., Нижник М.С., Міщенко В.О. Еколого-економічні аспекти природокористування. – К.: Наук. думка, 1982. – 174 с.
-

УДК 339.18:336

Н.М. Рушчишин – ЛКА

ПРО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНУ ОЦІНКУ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ СИСТЕМ

Розкривається суть фінансово-економічної оцінки ефективності функціонування комерційних систем, яка здійснюється з позиції зовнішнього або внутрішнього аналізу. Розглядаються фактори, які відіграють вирішальну роль при проведенні фінансово-економічної оцінки. Наводяться складові оцінки доходів комерційної системи, економічну оцінку структури та динаміки витрат комерційних систем.

N.M. Ruschyshyn – Commercial academy of Lviv

The essence of financial and economical appreciation, effectiveness of commercial system function

The article discovered the essence of financial and economical appreciation, effectiveness of commercial system function, which is done from position of external and internal analise. The factors which have ingluence on financial and economical appreciation are considered. We propose the constituent appreciation of commercial system gains, the economical appreciation of structure and the expenditure dynamic of commercial system.

Формування ринкової економіки зумовлює необхідність постійного проведення аналізу комерційних систем. Фінансово-економічний аналіз виступає найбільш суттєвим елементом в оцінці функціонування комерційних систем.

Проблеми фінансово-економічної оцінки ефективності функціонування комерційних систем постійно перебувають у полі зору вітчизняної економічної науки. Історичний внесок у розробку теоретичних і практичних аспектів окреслених проблем внесли М.І. Баканов, І.К. Беляєвський, В.Л. Вербер, В.К. Задорожний, В.І. Іваницький, В.Р. Прауде, Н.М. Ушакова, Л.О. Ліпоненко, А.А. Мазараки, К.М. Ситник.

Питання фінансово-економічної оцінки розглядаються з метою подальшого узагальнення і розробки інтегральної оцінки ефективності функціонування комерційних систем в умовах кон'юнктури ринку.

Фінансово-економічна оцінка сучасних комерційних систем має ринковий характер. Найбільш характерною рисою фінансово-економічної оцінки є її кількісні методи економічного виміру, на відміну від інших напрямів оцінки (техніко-економічної і спеціальної), де використовуються натуральні і

технічні методи виміру ефективності. При проведенні фінансово-економічної оцінки результати і витрати співставляються в грошовій формі і предметом оцінки є грошові потоки і запаси, які супроводжують комерційну діяльність. Г.І. Башнянин підкреслює, що гроші є не тільки універсальною економічною формою чи категорією, а й водночас (точніше, і тому, завдяки тому) універсальним і найчастішим економічним вимірювальним інструментом [1,115].

Грошові потоки відображають реальні процеси в комерційній діяльності: закупівлю, продаж товарів та виробничі і невиробничі витрати на їх проведення. Фінансово-економічна оцінка грошових потоків пов'язана з особливостями економічного середовища.

При її проведенні враховується вплив сукупності фінансових чинників, які визначають результати оцінки. Можемо виділити групу чинників: макроекономічні, мікроекономічні, а також індивідуальні особливості (характеристики) комерційної системи.

До макроекономічних чинників можна віднести: економічну кон'юнктуру, фазу економічного циклу (піднесення або спад), рівень інформації, динаміку процентних ставок на фінансових та грошових ринках, податкову політику тощо.

Мікроекономічні чинники виділяються в певній галузі комерції або секторі ринку, до них відносяться модель ринкової конкуренції (досконала, недосконала, монополія, олігополія), рівень конкуренції, кон'юнктура ринку, структура та особливості фінансів.

Індивідуальні особливості комерційних систем пов'язані з їх територіальним розміщенням, особливостями смаків споживачів, місцевим законодавством тощо.

Фінансово-економічна оцінка ефективності функціонування комерційних систем може здійснюватись з позицій зовнішнього або внутрішнього аналізу.

Для зовнішньої фінансово-економічної оцінки найбільш важливим є визначення прибутковості від інвестицій в різні види активів і ефективність управління активами. Для кредиторів важливим є оцінка фінансового стану і своєчасного повернення позик.

Для внутрішньої оцінки необхідний комплексний фінансово-економічний аналіз фінансового стану, грошових потоків, структури оборотних коштів та структури капіталу. Власникам та менеджерам комерційних систем фінансово-економічна оцінка необхідна для більш ефективного управління діяльністю комерційних систем та прийняття стратегічних рішень : забезпечити конкурентні переваги на певному ринку.

На ефективність функціонування комерційних систем впливають багато чинників, серед яких визначальними є дохідність та прибутковість, ризик і час.

На рис. 1 показані фактори, які відіграють вирішальну роль при проведенні фінансово-економічної оцінки. Практично будь-який напрям фінансово-економічної оцінки здійснюється з урахуванням доходу, ризику або часу. В ринковій економіці комерційні системи можуть постійно враховувати змі-

ну дохідності та ризикованості комерційних операцій, а також зміну вартості грошових сум, які будуть виплачуватись через певний час, а сьогоднішню вартість майбутніх грошових поступлень.

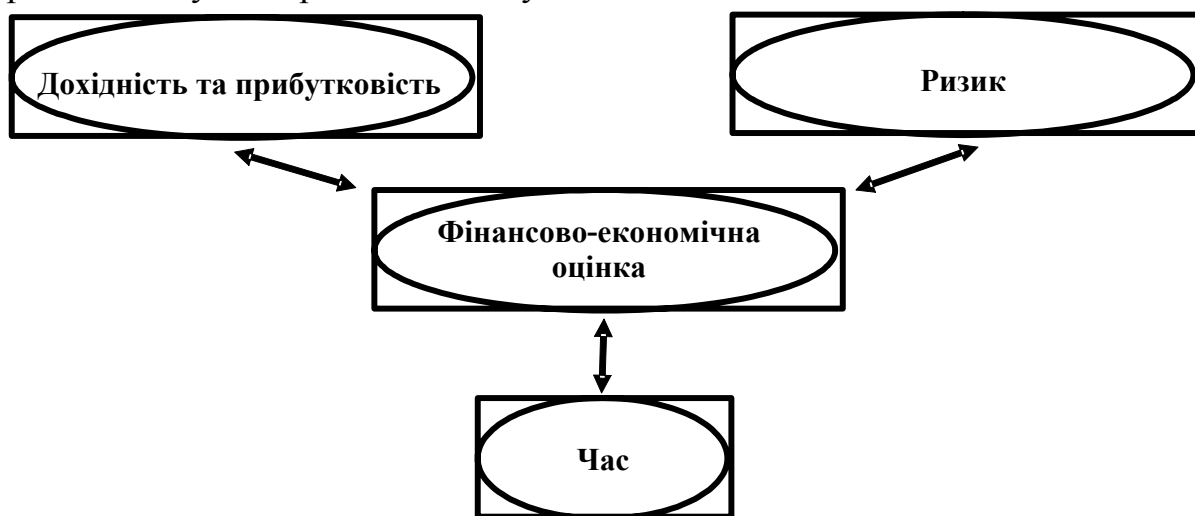

Рис. 1. Визначальні фактори фінансово-економічної оцінки

Оцінка дохідності та прибутковості діяльності комерційної системи здійснюється за обсягом та джерелами формування на величину прибутку, яка є результативним показником і яку, в основному формує обсяг товарообороту. Крім того, комерційні системи отримують прибуток від інших видів діяльності, що пов'язано з додатковими джерелами доходу та відповідними витратами. Оцінка прибутку базується на оцінці факторів, що визначають розмір прибутку та їх динаміку. Всі результативні складові оцінюються у формі грошових потоків, які рухаються в напрямках, протилежних до пересування товарів і ресурсів, які забезпечують комерційну діяльність. Визначальною ознакою ефективності функціонування комерційної системи, цілком її функціонування є максимізація різниці між грошовими коштами, які формують доходи та витрати або прибуток.

На рис. 2 зображені складові оцінки доходів комерційної системи.

Дохід комерційних систем від основної торговельної діяльності визначають:

- ціни попиту покупців;
- ціни пропозиції товаровиробників;
- ціни пропозиції оптових посередників;
- обсяги товарообороту.

Комерційні системи спроможні формувати дохід від основної діяльності, використовуючи різницю в цінах споживчого ринку та закупівлі товарів, що обмежує можливість встановлення торговельних надбавок роздрібної торгівлі. Оцінка джерел та обсягу доходу дозволяє визначити грошові потоки, які є поступленнями коштів від торговельної та інших видів діяльності. За умови перевищення доходу над витратами, пов'язаних з реалізацією товару, отримується прибуток, що дозволяє залишатись на певному сегменті ринку та розвивати обсяги комерційної діяльності. Динаміка зміни доходу дозволяє передбачати поступлення коштів в майбутньому періоді. Зміна економічної кон'юнктури може вплинути на купівельну спроможність покупців товарів, що потрібно враховувати при формуванні плану доходів комерційної систе-

ми. Пошук резервів отримання додаткових доходів є найбільш важливою складовою фінансової оцінки. Доходи повинні бути достатні для покриття витрат, розвитку комерційної діяльності та отримання прибутку. У процесі функціонування комерційної системи формуються грошові потоки на оплату витрат обігу.

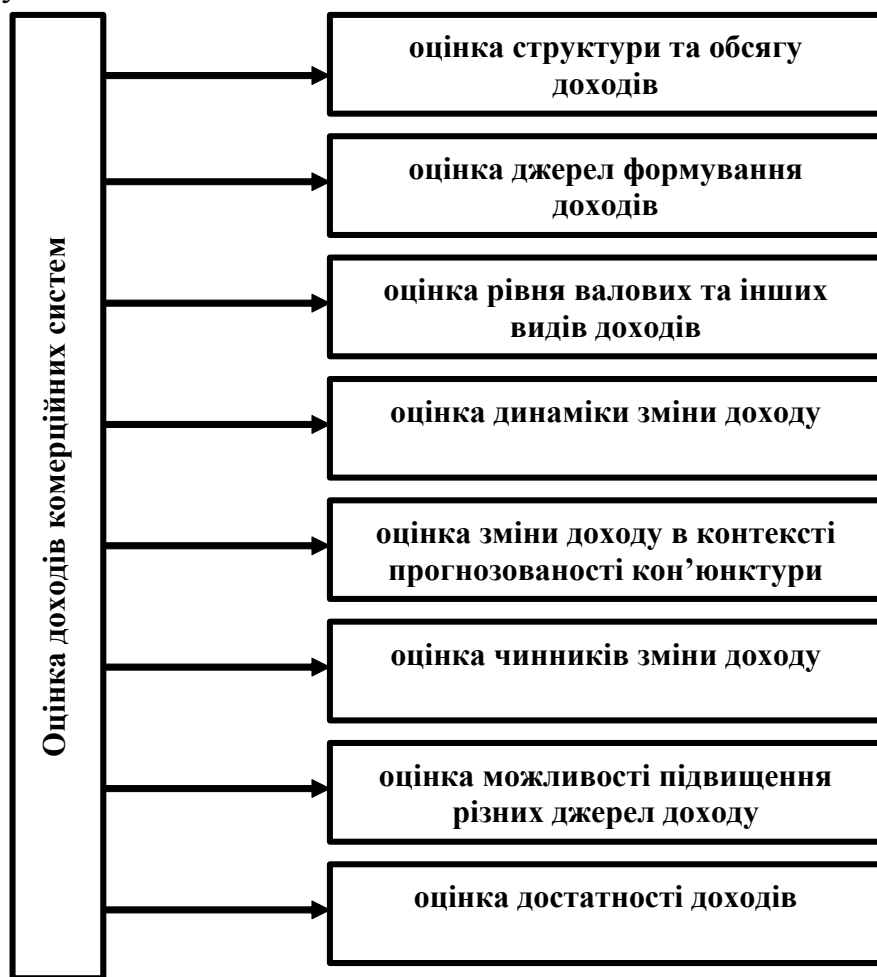

Рис. 2. Складові оцінки доходів комерційної системи

В комерційних системах на формування витрат впливають чинники:

- структура товарообігу;
- обсяг товарообігу;
- рівень цін;
- швидкість обертання товарів;
- функціональна структура комерційної системи;
- ціни в транспортних та інших галузях економіки.

Для системної оцінки витрат обігу у комерційних системах використовується поділ проходження коштів за їх оплатою. На рис. 3 показано економічну оцінку структури витрат та їх динаміка. Структуризація витрат дозволяє оцінювати складові комерційної діяльності, що є основою для всіх видів аналітичної та фінансової роботи. Витрати обігу комерційної системи змінюються відповідно до зміни масштабів діяльності. У ринковій економіці широко використовується оцінка динаміки витрат, що дозволяє співставляти їх динаміку з динамікою товарообігу. Така оцінка дає необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень з поліпшення фінансово-економічного стану комерційних систем.

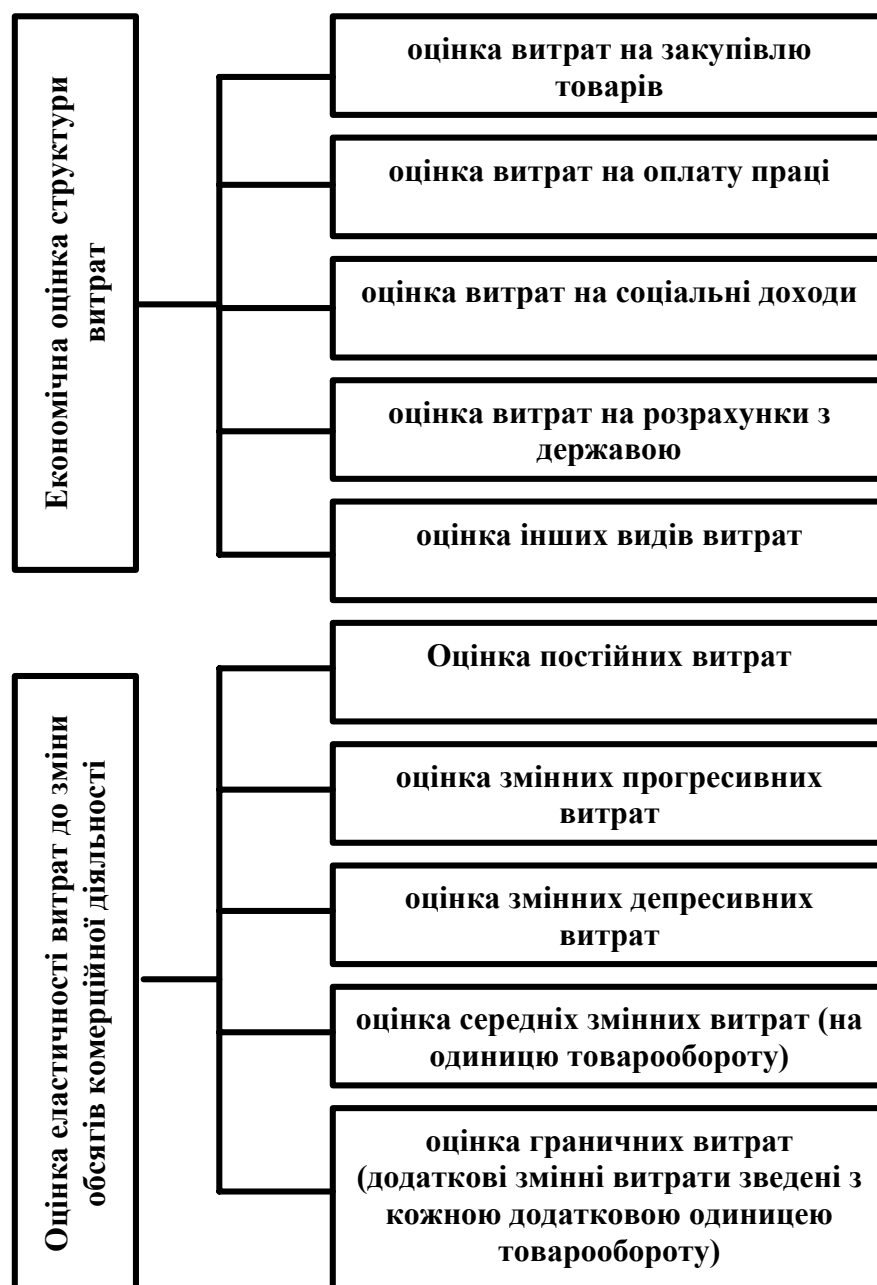

Рис. 3. Економічна оцінка структури та динаміки витрат комерційних систем

Оцінка доходу та витрат комерційної системи є основою для визначення прибутку. Дохід і прибуток у ринковій економіці є визначальними факторами комерційної діяльності. Проте оцінка доходу та прибутковості в ринковій економіці здійснюється лише в контексті рівня ризикованості їх досягнення.

Отже, фінансово-економічна оцінка допоможе виявити додаткові резерви покращення діяльності комерційних систем та врахувати вплив сукупності фінансових чинників, які визначають кінцеві результати такої оцінки в сучасних умовах господарювання.

Література

1. А.М. Ващишин. Наукова діяльність професора Г.І. Башнянина. – Львів: Каменяр, 2001. – С. 115.